

Він продемонстрував жінці з іншого боку свого столу слушно стурбовану посмішку.

— Панно Любесерце, ви розумієте, що ця територія підпадає під дію гномського гірничого права? Це означає, що всі метали та металева руда належать Низинному королю гномів. Вам доведеться заплатити йому значну винагороду за будь-які розробки корисних копалин. І не факт, що вони будуть, мушу сказати. Кажуть, що весь ґрунт — це пісок і мул, і, очевидно, це дуже товстий шар ґрунту.

Він чекав від жінки навпроти хоч якоїсь реакції, але та просто пильно дивилася на нього. Сизий дим від її цигарки спіраллю тягнувся до стелі кабінету.

— Тоді ще питання старожитностей, — сказав адвокат, уважно стежачи за виразом її обличчя, наскільки його можна було розгледіти крізь серпанок. — Низинний король постановив, що всі коштовності, обладунки, старовинні предмети, класифіковані як пристрої, зброя, горщики, сувої або кістки, видобуті вами з відповідної землі, також підлягатимуть оподаткуванню або конфіскації.

Панна Любесерце витримала паузу, наче порівнюючи щойно озвучений перелік із власним списком, загасила сигарету і спитала:

— Чи є якісь підстави очікувати, що тут є щось із переліченого?

— Жодних, — промовив адвокат, вичавлюючи з себе посмішку. — Усі знають, що ми маємо справу з безплідною землею, але Король підстраховується на випадок, якщо «те, що всі знають», виявиться хибним. Так часто буває.

— Він хоче велику суму грошей за дуже короткий термін оренди!

— Яку ви готові заплатити. Розумієте, через це гноми нервуються. Для гнома дуже незвично розлучатися з землею, навіть на кілька років. Гадаю, йому потрібні гроші через ті справи в долині Куума.

— Я плачу стільки, скільки він вимагає!

— Так, так. Але я...

— Чи виконуватиме він свої зобов'язання?

— До останньої літери. Принаймні це точно. Гноми в таких справах прискіпливі. Вам потрібно лише підписати і, на жаль, заплатити.

Панна Любесерце дістала з сумки й поклала на стіл щільний аркуш паперу.

— Це банківський вексель на п'ять тисяч доларів, виписаний Королівським банком Анк-Морпорка.

Адвокат усміхнувся.

— Ім'я, варте довіри, — сказав він і додав: — Принаймні зазвичай. Підпишіть ось тут, де я поставив хрестики. Згодні?

Він уважно спостерігав за процесом підписання, і в неї склалося враження, що він затамував подих.

— Ось, — сказала вона, штовхнувши контракт через стіл.

— Чи не могли б ви вгамувати мою цікавість, панно? — сказав він. — Поки чорнило на аркуші висихає?

Панна Любесерце оглянула кімнату так, неначе важкі старі книжкові шафи могли мати безліч вух.

— Пане Пухире, ви вмієте зберігати таємниці?

— Авжеж, пані. Авжеж!

Вона змовницьки озирнулася.

— І все ж я повинна сказати це тихо, — прошипіла вона.

Він з надією кивнув, нахилився вперед і вперше за багато років відчув у вусі жіночий подих:

— *Я теж умію*, — сказала вона.
Це було приблизно три тижні тому...

Деякі речі, які можна було спостерігати, сидячи вночі на ринві, викликали подив. Наприклад, люди звертали увагу скоріше на тихі звуки — клацання віконної засувки, дзвін відмички, — ніж на гучні, як-от звук цеглини, що раптово впала посеред вулиці, чи навіть (бо це, зрештою, був Анк-Морпорк) крики.

То були гучні звуки, які, відповідно, були загальногромадськими, а це, зі свого боку, означало, що вони були проблемою загальною, а отже, не вашою. Але тихі звуки були поруч і наводили на думку про такі явища, як невдала спроба залишитися непоміченим, а отже, сприймалися як нагальні та особисті.

Тому він намагався не видавати тихих звуків.

Внизу гудів, неначе перекинутий вулик, каретний двір Головного поштамту. Зараз доставка працювала дуже добре. Прибували нічні карети, а в світлі ліхтарів виблискував новенький «Убервальдський експрес». Все відбувалося так, як повинно, а тому для нічного верхолаза — так, як не повинно.

Він устромив кілок у м'яке вапно, переніс свою вагу, пересунув ногу...

Клятий голуб!

Птаха перелякано злетіла, друга нога послизнулася, пальці перестали тримати ринву, і, коли світ перестав мерехтіти, його зустріч із бруківкою внизу відкладав лише кілок — а це, будьмо чесними, не що інше, як довгий плоский цвях із Т-подібною ручкою.

«Стіна не стерпить блефу», — подумав він. Якщо розгойдатися, *можливо*, вийде дотягтися рукою чи ногою до труби, але цвях може вискочити.

«До... бре...»

У нього було ще декілька кілків і маленький молоток. Чи зможе він забити гвіздок, не випустивши з руки інший?

Вище від нього голуб приєднався до своїх товаришів на виступі.

Верхолаз увігнав цвях у вапно з такою силою, з якою міг у цій ситуації, витягнув молоток із кишені й, коли внизу із стукотом та брязкотом рушив «експрес», щосили вдарив по цвяху.

Гвіздок увійшов у стіну. Він випустив молоток, сподіваючись, що звук його удару розчиниться у загальній метушні, і схопився за нове кріплення ще до того, як молоток вдарився об землю.

«До... бре. А тепер я... застряг?»

Труба була менш ніж за три фути. Добре. Повинно було спрацювати. Перемістити обидві руки на нове кріплення, обережно розгойдатися, охопити трубу лівою рукою, і він зможе перетягнутися сам. Тоді треба буде просто...

Голуб нервував. Для голубів це звичний стан буття. Він обрав саме цей момент для полегшення.

«До... бре». Поправочка: тепер дві руки стискали раптово *дуже слизький* цвях.

Прокляття.

І в цей момент нервозність, яка проходить через голубів швидше, ніж масний жарт через жіночий монастир, перейшла в ненав'язливе ляпотіння.

Бувають моменти, коли фраза «найкращий день мого життя» на думку не спадає.

А потім голос знизу сказав:

— Гей, хто там нагорі?

«Дякую, молотку. Побачити вони мене не можуть, — подумав він. — Вони дивляться знизу вгору, з добре освітленого двору у п'тьму. І що? Вони вже знають, що я тут».

«До... бре».

— Гарзд, шефе, спіймав мене, — сказав він.

— Злодій? — спитав голос знизу.

— Навіть не торкався нічого, шефе. Мені б тут, шефе, допомогти.

— Ти з Гільдії злодіїв? Використовуєш їхній жаргон.

— Ніт, шефе. Я завжди вживаю слово «шеф», шефе.

Тепер він вже не міг легко дивитися вниз, але звуки знизу свідчили про те, що тут прогулюються конюхи й вільні візники. Це не надто добре. Зустрічі візників із злодіями в більшості випадків відбувалися на безлюдних дорогах, де розбійники рідко ставили миленькі запитання на кшталт «Гаманець чи життя?» Коли ж злодія ловили, правосуддя і помсту радісно поєднувала в собі зручна свинцева труба.

Внизу почулося бурмотіння, і здавалося, що консенсу було досягнуто.

— Добре, пане грабіжнику Поштамту, — пролунав веселий голос. — Ось що ми зробимо. Ми зайдемо в будівлю, еге ж? І спустимо тобі мотузку. Ліпше не буває, еге ж?

— Так, шефе.

Це були веселощі неправильного характеру. Це було наче веселе «дружбанчику» в реченні «Чого вирячився, дружбанчику?» У Гільдії злодіїв платили двадцять доларів винагороди за кожного неакредитованого злодія, якого доставляли живим, і було ой як багато способів залишитися живим, поки тебе притягнуть туди і жбурнуть на підлогу.

Він підняв очі. Вікно квартири генерального поштмейстера розташувалося прямо над ним.

«До... бре».

Його кисті й руки зацімліли, але водночас він відчував, як вони болять. Він почув брязкіт великого вантажного ліфта всередині будівлі, стукіт від відкривання заслінки, кроки по даху, відчув, як мотузка вдарила його по руці.

— Хапай або падай, — сказав чийсь голос, коли він потягнувся, щоб її схопити. — І так, і так на одне вийде. — У темряві почувся сміх.

Чоловіки з силою потягли за мотузку. Фігура повисла в повітрі, потім відштовхнулася й хитнулася назад. Під самісіньким жолобом розбилося скло, а мотузка повернулася порожньою.

Рятувальники поглянули один на одного.

— Гарзд, ви двоє, до головного та запасного виходів, негайно! — сказав візник, який мав найшвидший розум. — Ловіть його! Спустіться в ліфті! Решта за мною — витиснемо його, поверх за поверхом!

Коли вони зі стуком спускалися сходами й бігли коридором, з однієї з кімнат висунув голову чоловік у халаті, здивовано витріщився на них, а потім різко кинув:

— Хто ви в біса такі? Ану, за ним!

— Та невже? А ти хто такий? — сказав конюх, уповільнюючи крок і пильно дивлячись на нього.

— Це ж сам пан Мокр фон Губпедук! — сказав позаду візник. — Генеральний поштмейстер!

— Хтось влетів у вікно і приземлився прямо між... я маю на увазі, мало не приземлився на мене! — крикнув чоловік у халаті. — Він побіг по коридору! Десять доларів тому, хто його спіймає! І, до речі, правильно — Губперук!

Знову майже почалася метушня, але один з конюхів підозріло промовив:

— А ну скажи «шеф», га?

— Чого це ти? — здивувався візник.

— Та щось у нього голос надто схожий на того хлопчину, — відповів конюх. — І дихає тяжко!

— Ти дурний? — далі дивувався кучер. — Він поштмейстер! У нього є той дідків ключ! У нього є всі ключі! Якого біса йому вдиратися у власний поштамт?

— Гадаю, нам варто заглянути в он ту кімнату, — припустив конюх.

— Та невже? А ось я гадаю, що те, від чого пан Губперук тяжко дихає у своїй кімнаті, — це його особиста справа, — відрізав візник, занадто явно підморгнувши Мокру. — А ще я гадаю, що через твою дурість від мене зараз тікають десять доларів. Перепрошую за це, пане, — звернувся він уже до Губперука, — він новенький і зовсім не має манер. Більше не заважатимемо, пане, — додав візник, торкаючись того місця, де, як йому відчувалося, був чуб, — ще раз просимо вибачення за будь-які спричинені незручності. Ану ворухіться, лобуряки!

Коли вони зникли з поля зору, Мокр повернувся до своєї кімнати й обережно замкнув за собою двері. Ну, принаймні певні навички в нього ще залишилися. Легкий натяк на те, що в його кімнаті була жінка, безперечно став у нагоді. У всякому разі, він був генеральним поштмейстером і в нього *справді* були всі ключі.

До світанку залишалася лише година. Він все одно більше не засне. З таким же успіхом він може офіційно

прокинутися й зміцнити свою репутацію натхненної людини.

Вибираючи сорочку, він подумав про те, що вони могли застрелити його прямо на стіні. Вони могли залишити його висіти там і робити ставки на те, скільки часу мине, перш ніж він упаде; врешті-решт, це було б дуже по-анк-морпоркськи. Для нього було удачею, що вони вирішили подарувати йому парочку праведних стусанів, перш ніж запакувати його в поштову скриньку Гільдії злодіїв. А удача приходить до тих, хто залишає для неї місце...

Хтось важко, але водночас ввічливо постукав у двері.

— Вдягнені, Пане Губперук? — прогримів голос.

«На жаль, так», — подумав Мокр, але вголос сказав:

— Заходь, Гледіс.

Коли Гледіс увійшла, підлога заскрипіла, а меблі з іншого боку кімнати заторохтіли.

Гледіс була големом, глиняним створінням (або, щоб нам не напоротися на суперечки, глиняною жінкою), майже сім футів на зріст. Вона... авжеж, з таким іменем, як Гледіс, назвати її «воно» було немислимо, а «він» просто недоречно... була одягнена в напрочуд велику блакитну сукню.

Мокр похитав головою. Насправді вся ця нісенітниця була справою етикету. Панна Маккаларіят, яка керувала поштамтськими касами за допомогою сталевого стрижня і мідних легенів, заперечувала проти того, щоб жіночі туалети прибирав голем чоловічої статі. Як панна Маккаларіят дійшла висновку, що големи належать до чоловічої статі саме за своєю природою, а не за вибором, залишалася таємницею, але сперечатися з такими, як вона, було марно.

І ось, шляхом додавання однієї надзвичайно великої ситцевої сукні, голем став достатньо жіночої статі, щоб

це задовільнило панну Маккаларіят. Дивна ж річ полягла в тому, що Гледіс якось і справді *стала* жінкою. Справа була не лише в сукні. Вона, як правило, проводила час біля дівчат на касі, які, здавалося, зробили її частиною сестринства, незважаючи на те, що вона важила пів тонни. Вони навіть давали їй почитати свої модні журнали, хоча було важко уявити, для чого тисячолітній істоті з очима, які палають, наче полум'я вагранки, поради щодо зимового догляду за шкірою.

А тепер вона питала, чи він одягнений. Що вона мала на увазі?

Вона принесла йому чашку чаю та газету «Час», щойно з друку. І те, і те вона акуратно розмістила на столі.

І... О боги, вони надрукували його фото. Його справжнє фото! Фото з вчорашнього вечора, як він разом з Ветінарі та іншими видатними особами дивляться на нову люстру! Незважаючи на те, що він трохи повернувся під час зйомки, і його обличчя вийшло трохи розпливчастим, це все одно було те обличчя, яке щоранку дивилося на нього з дзеркальця для гоління. З цього місця і до самої Геної можна було зустріти людей, яких це обличчя ввело в оману, обдурило, обкрутило та ошукало. Єдине, чого йому з ними ще не вдалося, — це обмахорити, і то тільки тому, що він ніяк не міг второпати, як це робиться.

Гаразд, у нього справді було таке універсальне обличчя, яке могло нагадувати багато інших облич, але було жахливо бачити його у друці. Деякі люди думають, що фотографії можуть вкрасти вашу душу, але, на думку Мокра, вони крадуть свободу.

Мокр фон Губперук, стовп спільноти. Ха...

Щось змусило його придивитися уважніше. Хто був цей чоловік позаду нього? Здавалося, ніби він дивиться прямо через плече Мокра. Товсте обличчя, маленька борідка, схожа на борідку лорда Ветінарі, але якщо в Патриція була цапина борідка, той самий стиль на незнайомцеві мав вигляд, наче той поголився навмання. Хтось із банку, певно? На заході було стільки облич, стільки рук для потискання, і кожен хотів потрапити на спільне фото. Чоловік мав загіпнотизований вигляд, але процес фотографування часто робив людей такими. Просто черговий гість на черговому заході...

І вони надрукували фото прямо на першій сторінці, бо хтось вирішив, що головна історія випуску про банкрутство ще одного банку та натовп розлючених клієнтів, які намагалися повісити управителя просто посеред вулиці, не заслуговує ілюстрації. Чи вистачило в редактора звичайної порядності надрукувати таке фото й зробити день кращим для кожного? О ні, це мала бути світлина із зображенням Мокра, чорти б його побрали, фон Губперука!

І боги, як тільки вкладуть людину на лопатки, не можуть встояти і не нанести ще один удар лежачому. Нижче, в самісінькому низу першої сторінки, був заголовок «ПІДРОБНИКА БУДЕ ПОВІШЕНО». Вони збиралися стратити Кувичка́ Дженкінса. А за що? За вбивство? За те, що був відомим банкіром? Ні, лише за те, що надрукував кількасот аркушів з марками. Тим паче, то була якісна робота. Сторожа ніколи би про це і не дізналася, якби не увірвалася на його горище й не знайшла пів дюжини аркушів червоних марок номіналом у пів пенса, які там сушилися.

І Мокр був свідком на тому процесі. Він мусив. Це був його громадянський обов'язок. Підробка марок вважалася